Xocalıya qar yağıb, hər tərəf ağappaqdır, neçə gündür yoliz buz bağlayıb. Hər sabah evimin qarşısından keçib məktəbə gedən uşaqlar buzun üstünə yıxılmasınlar deyə bir-birilərinin əlindən tutur, həm də qarın sevincini yaşayırlar. Onlar məktəbə gedir, mən isə xəyallarıma, həmin məktəbdə müəllim işlədiyim vaxtlara, şəhid şagirdlərimin ruhu ilə söhbətə.

Bugünkü dərsimiz XOCALI...

Xocalıdan uşaq kimi çıxdılar, müəllim kimi qayıtdılar

Onlar da iqlimi sərt keçən Xocalının qış sabahlarında birbirinin əlindən tutub məktəbə gedər, qartopu oynayar, "qar adam" düzəldər, zəngin səsini eşidən kimi qarla oynamaqdan qıpqırmızı olmuş əllərini hovuraraq qaçıb sinfə doluşardılar. Hələ də gözümün önündə və yaddaşımda onların məsum üzləri və səsləri qalıb.

Bir zamanlar müəllimi olduğum doğma məktəbimə indi müxbir kimi gəlmişəm. Dərs yenicə başlayıb deyə, bitməsini gözləyirəm. Nəhayət, zəng çalınır, uşaqlar bir göz qırpımında sinif otaqlarını tərk edərək məktəbin həyətində qar topu oynamağa tələsirlər.

"Xocalıdan bacı-qardaşımla çıxsaq da..."

Mən isə o gecəni iliklərinə qədər yaşamış Ruhiyyə müəllimlə söhbət edirəm. Babası vaxtilə Cənubi Azərbaycanda şah rejimindən qaçaraq Şimali Azərbaycana pənah gətirmişdi. Tale onun yolunu Xocalıya salmışdı. Ağayar dayı kəndimizin xeyir-şərində yaxından iştirak edərdi. Ağır sınaqları bitməyən ailə gənc oğlunu, qızını torpağa tapşırmışdı. Xocalının başını qara buludlar alanda o da silaha sarılmışdı. O gecə bu ailəni tale yenə də sınağa çəkdi. Oğlu Malik həyat yoldaşı ilə Kətik meşəsinə üz tutanda ürəyində min bir arzu diləyi vardı, düşmən əlinə keçməmək.

Ruhiyyə müəllim kövrələkövrələ o günlərə qayıdır: "Xocalıdan bacı-qardaşımla çıxsaq da ata-anamız üçün çox darıxırdıq. Mən bacı-qardaşımdan böyük olduğumdan vəziyyətin ağır olduğunu anlayırdım. Xocalı soyqırımı baş verən gecə gözümə yuxu getmədi. Sən demə, o gecə Xocalıda yüzlərlə insan qətlə yetirilmişdi. Atam, anam, xalam və iki oğlu dəstədən ayrı düşərək, yolu azırlar, atam döyüşərək ağır yaralanır. Atamın son nəfəsinə kimi tək buraxmırlar. Aclıqdan, susuzluqdan taqətdən düşürlər. Meşədəki quru giləmeyvələri və qar yeyərək 15 gündən sonra Ağdama gəlib çıxa bilirlər. Atamın nəşini sonra tapıb Ağdamın Uzundərə qəbiristanlığında dəfn etdik. Amma hər fevral gələndə göz yaşlarımız selə dönür. O gecəni heç birimiz unutmayacağıq".

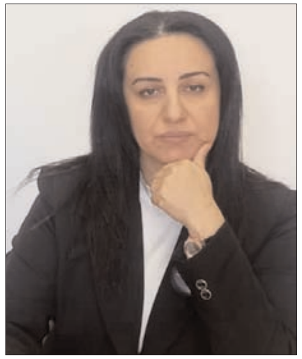

Yolunu qürurla davam etdirən şagirdi Afilə müəllimini belə xatırlayır

Afilə müəllimin şagirdi olmuş Samirə Məmmədova əziz müəlliminin yolunu qürurla davam etdirdiyini deyir. Xocalı şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbdə ibtidai sinif müəllimidir. Söhbətimiz kədərli notlar üzərində davam edir. "Afilə müəllimin üzündən təbəssüm əskik olmazdı. Şagirdlərini sevib oxşayardı. Uzun hörüklərim vardı mənim, şəfqətlə sığal çəkib, xoş sözlər söyləyərdi, onu heç vaxt unutmaram",- deyən Samirə Məmmədovanın gözləri yaşarır.

Afilə müəllimə o gecə təklülə tüfəngini çiyninə aşırıb aylardan bəri iflic olan həyat yoldaşını oğlanları ilə köməkləşib xərəkdə məktəbin "kömürxana" deyilən yerinə qədər gətirir. Oradan da camaata qoşulub Qarqar çayını keçərək, Kətik meşəsinə doğru gedirlər. Qar-şaxta iliklərini dondururdu. Meşədə Afilə müəllim "kimdə ürək dərmanı var", — deyə soruşur. Bu, onun son sözü olur. Bununla da, Afilə müəllimdən, həyat yoldaşı Vaqifdən, oğlanları Azərdən, Ceyhundan və Niyaməddindən xəbər çıxmadı. Ailənin taleyindən hələ də bir xəbər yoxdur.

Zəminə Məmmədova uşaqlara Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənnini tədris edir. O gecə qardaşı Kamilin əsir düşməsi xəbərini eşidəndə dünyası qaralır. Atası Əmir dayı ilə Milli Ordunun əsgəri olan qardaşı Kamil son güllələrinə kimi döyüşür, digər xocalılar kimi əsir düşürlər. Əmir dayı əsirlikdə cəhənnəmi görüb qayıtsa da Kamili vermirlər. Bu günə kimi Zəminə müəllim qardaşının gələcəyi ümidi ilə yaşayır.

"O gecə atamı itirdim"

Məktəbin direktoru Nəvai Həsənovun da acı bir həyat hekayəsi var: "O gecə atamı itirdim, onda kiçik idim. Atasızlıq çox ağır dərddir, kiçik yaşında olanda lap çətindir. Atamla yanaşı, Günəş nənəm, Məxmər və Qətibə bibilərim də o faciənin qurbanları oldular. Atam son dəfə anamı Qarqar çayını keçirərək deyir ki, "get, uşaqlarımı sənə tapşırıram, onlardan muğayat ol". Atam yenidən Xocalıya qayıdır, anasını, bacılarını axtarır. Amma bu ölüm vadisində ermənilər bacısı Qətibəni girov götürürlər. O, qeyrətli Xocalı qızı son ana kimi onların qarşısında əyilmir. Hələ də onlardan xəbər-ətər yoxdur. Gözlər yolda, qəlb intizardadır".

Tarix müəllimi Anar Əbdülov Xocalıya yeni köçüb. Soyqırımı zamanı azyaşlı olsa da, dəhşətli gecə ürəyinə, qəlbinə ağır izlər qoyub. Vətən müharibəsi iştirakçısı Əli babasını itirib. Nənəsinin ağılıbayatılı səsi ilə böyüyüb.

Kompüterin arxasında oturan isə Azadə müəllimdir, ingilis dilindən dərs deyir. Bu dili şagirdlərinə səylə öyrədir ki, Xocalı uşaqları bu faciəni dünyaya çatdırsınlar.

Qeyd edək ki, Xocalı məktəbi 2024-cü ildə 33 şagirdlə dərsə başlasa da indi onların sayı 264 nəfərə çatıb. Təzəbinə kəndi korpusunda 88, əsas binada isə 176 şagird təhsil alır.

Səriyyə MÜSLÜMQIZI